

Sygn. akt I ACa 140/16

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 lipca 2016 r. w Krakowie

przy udziale Prokuratury (...) w K.

sprawy z wniosku **M. S. (1)**

przy uczestnictwie **A. W.**

o ubezwłasnowolnienie

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 12 listopada 2015 r. sygn. akt XI Ns 537/14

p o s t a n a w i a:

1. **oddalić apelację;**

2. **zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Sławomir Jamróg SSA Anna Kowacz-Braun SSA Józef Wąsik

Sygn. akt I ACa 140/16

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. S. (1) we wniosku z dnia 4 sierpnia 2014 r. wniosła o całkowite ubezwłasnowolnienie swojej matki A. W..

Uczestniczka A. W. wniosła o oddalenie wniosku o ubezwłasnowolnienie; zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki kosztów zastępstwa procesowego.

Prokurator Okręgowy wniosł o całkowite ubezwłasnowolnienie.

Postanowieniem z dnia 12 listopada 2015r. sygn.. akt XI Ns 537/14 Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił wniosek (pkt I), przyznał kuratorowi wynagrodzenie w kwocie 240zł (pkt II), nakazał ściągnięcie od wnioskodawczyni na rzecz Skarbu Państwa kwotę 240zł tytułem kosztów sądowych (pkt III), stwierdził, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiło ustalenie, że :

Uczestniczka A. W. urodziła się (...) w T.. Jest wdową, mąż W. W. zmarł 31 października 2004 r. Uczestniczka ma dwoje dzieci, syna T. W. (1) i córkę M. S. (1). Uczestniczka ma wykształcenie średnie, przed przejściem na emeryturę pracowała jako księgowa. Obecnie otrzymuje świadczenie emerytalne i zasiłek pielęgnacyjny, w łącznej wysokości 2.200 zł. Środkami tymi zarządza syn T. W. (1).

Uczestniczka cierpi na liczne schorzenia natury somatycznej i neurologicznej, a to: cukrzycę insulinozależną, chorobę niedokrwienną mięśnia sercowego, nadciśnienie tętnicze, przewlekłą niewydolność nerek, hipercholesterolemię i hipertriglicerydamię, chorobę zwyrodnieniowo-deformacyjną kręgosłupa, chorobę P.. Od 2012 r. rozwija się u niej ośpienie typu starczego.

Uczestniczka przebywała w Szpitalu (...) w C. od 23 do 28 czerwca 2013 r. z powodu świeżo rozpoznanej cukrzycy. W leczeniu zastosowano insulinoterapię. Uczestniczka podczas hospitalizacji była pobudzona i agresywna, podawano jej haloperidol. Wśród zaleceń wskazano przyjmowanie leków doustnych i insuliny pod kontrolą osób innych. Od momentu hospitalizacji somatyczny stan zdrowia uczestniczki pogorszył się o tyle, że ma ona problemy z chodzeniem – używa laski, i z samodzielnym kąpaniem się. Powódka ostatnio nie przebywała w szpitalu, nie ma planowanych zabiegów. Uczestniczka od wielu lat mieszka w lokalu przy ul. (...). Razem z nią mieszka syn T. W. (1), a od stycznia 2015 r. konkubina T. W. (1), pani G. T.. Jest związana z synem uczestniczki od 2008 r. Osoba ta ma doświadczenie zawodowe w opiece nad osobami starszymi ma własne świadczenie rentowe. Od 2013 r. do kwietnia 2014 r. do mieszkania przy ul. (...) dochodziła córka uczestniczki M. S. (1), która pomagała matce m. in. w regularnym przyjmowaniu leków wieczorem. Syn uczestniczki T. W. (1) ma 57 lat. Z wykształcenia jest inżynierem-mechanikiem. Otrzymuje od 2008 r. świadczenie rentowe w wysokości ok. 1.000 zł. Od 2007 r. pozostaje pod kontrolą (...) w C. w związku z chorobą alkoholową. Od tego czasu nie spożywa alkoholu. Zgłasza się regularnie na wyznaczone terminy wizyt. W ocenie specjalisty psychiatry nie ma oznak, aby nie zachowywał abstynencji. Ponadto syn uczestniczki cierpi na zwyrodnienie kręgosłupa, przeżył dwa zawały. T. W. (1) ma prawo jazdy i własny samochód. W dniu 7 lutego 2014 r. doszło pomiędzy dziećmi uczestniczki do dużej kłótni o pożyczkę T. W. (1) od M. S. (1) na zakup 1 tony węgla. Uczestniczka na początku kwietnia 2014 r. sprzedała mieszkanie przy ul. (...) synowi T. W. (1). Wnioskodawczyni M. S. (1) dowiedziała się o tym w tym samym miesiącu. Uważa, że uczestniczka podpisała umowę nieświadomie. Brat nie spłacił jej nawet 1/6 udziału po ojcu. Od tego momentu dzieci uczestniczki pozostają ze sobą w konflikcie na tle majątkowym. Mieszkanie przy ul. (...) składa się z trzech pokoi, łazienki i kuchni. Uczestniczka ma do dyspozycji osobny pokój. Uczestniczka pozostaje pod opieką syna T. W. (1) i jego konkubiny G. T.. Syn podaje uczestniczce lekarstwa, robi zakupy. G. T. prowadzi dom, pomaga uczestniczce w umyciu się, również podaje jej lekarstwa. Mieszkanie jest utrzymane w porządku, czystości. Kiedy T. W. (1) i jego konkubina nie są w stanie sprawować opieki nad uczestniczką, doraźnie zajmuje się nią odpłatna opiekunka M. S. (2). Przychodzi przeciętnie dwa razy w tygodniu na 6-8 godzin, a czasem na dwie godziny. Uczestniczka jest też odwiedzana przez pielęgniarkę środowiskową, dla czynności pielęgnacyjnych (jest to konieczne z uwagi na cukrzycę uczestniczki). Stan zaopiekowania uczestniczki jest bardzo dobry. Uczestniczka zazwyczaj przebywa w mieszkaniu, czyta lokalną gazetę, ma swoje ulubione programy w telewizji. Czasem wychodzi przed budynek posiedzieć na ławce, chodzi po ogródku. Uczestniczkę co miesiąc odwiedza z wizytą lekarską prowadzący ją od 1999r. lekarz rodzinny W. R.. T. W. (1) co miesiąc zawozi uczestniczkę do kościoła. W okresach, kiedy uczestniczka czuła się gorzej, ksiądz odwiedza ją w mieszkaniu w pierwszy piątek miesiąca. Uczestniczka, o ile jej się wyraźnie wytłumaczy konieczność podjęcia leczenia, jest w stanie podjąć racjonalną decyzję. Uczestniczka jest osłabiona intelektualnie w drugiej połowie dnia, wieczorem. Myli wówczas osoby, nie potrafi już przytoczyć pewnych faktów ze swojego życia. Wynika to z zażywania silnych leków neurologicznych. Nadto Sąd pierwszej instancji ustalił, że u

uczestniczki występuje zespół psychoorganiczny otępienny u osoby z cukrzycą i chorobą P. – która to choroba znacznie ogranicza uczestnicze możliwości samodzielnego poruszania się. U uczestniczki występują deficyty w zakresie funkcji poznawczych, w tym zaburzenia pamięci i orientacji, które uniemożliwiają jej samodzielne funkcjonowanie społeczne. Jest zorientowana w swoich sprawach tylko na poziomie ogólnym powierzchownym. Nie jest ona w pełni poczytalna lecz jest osobą bezradną, niezdolną do samodzielnej egzystencji, nie w pełni zdolną do kierowania swoim postępowaniem. pamięci szczególnie świeżej, jest tylko powierzchownie zorientowana w swoich sprawach dotyczących leczenia, urzędowych, prawnych, spowolniała psychoruchowo. (...) Jest silnie związana ze swoim synem, pod opieką którego pozostaje i z tej opieki jest zadowolona. Pomoc społeczno-prawna jest opiniowanej niezbędna w kwestii leczenia, prowadzenia jej spraw urzędowych, majątkowych, prawnych i sprawowania nad nią opieki. W tym zakresie nie jest już samodzielna a zespół otępienny będzie stopniowo się pogłębiał. U uczestniczki występują deficyty w zakresie funkcji poznawczych, w tym zaburzenia pamięci i orientacji, które uniemożliwiają jej samodzielne funkcjonowanie społeczne. Jest zorientowana w swoich sprawach tylko na poziomie ogólnym powierzchownym. Wymaga ona pomocy społeczno-prawnej, która jest opiniowanej niezbędna w kwestii leczenia, prowadzenia jej spraw urzędowych, majątkowych, prawnych i sprawowania nad nią opieki. W tym zakresie nie jest już samodzielna a zespół otępienny będzie stopniowo się pogłębiał.

Przy wskazanym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji odwołał się do treści art. 13 § 1 k.c. (art. 16 § 1 k.c.). a także odwołując się do poglądów wyrażanych w orzecznictwie wskazał, że Sąd może orzec o ubezwłasnowolnieniu po ustaleniu i rozważeniu czy stwierdzony u uczestnika stan psychiczny wyłącza zdolność do kierowania swoim postępowaniem oraz czy ubezwłasnowolnienie jest celowe ze względu na osobiste i majątkowe stosunki tej osoby. Żądanie ubezwłasnowolnienia, może zostać także oddalone jeżeli (tak jak w tym przypadku) sytuacja życiowa chorego jest ustabilizowana, ma on zapewnioną dostateczną opiekę faktyczną i nie zachodzi potrzeba podjęcia żadnych działań wymagających ustanowienia opieki prawnej, a orzeczenie ubezwłasnowolnienia mogłoby prowadzić do zakłócenia wbrew interesom chorego korzystnie dla niego uregulowanej sytuacji faktycznej. Schorzenia uczestniczki, a to zespół psychoorganiczny otępienny, w powiązaniu z chorobą P. i cukrzycą insulinozależną skutkują tym, że uczestniczka nie jest zdolna do kierowania swoim postępowaniem, jednakże jest na tyle sprawna intelektualnie, że jest w stanie świadomie i rzeczowo decydować o swoim leczeniu. Aktualny stan zdrowia uczestniczki istniejący w chwili orzekania nie wymaga podejmowania leczenia szpitalnego, znajduje się ona pod właściwą opieką syna, która akceptuje . Uczestniczka ma zapewnione na wystarczającym poziomie podstawowe potrzeby codziennego życia (wyżywienie, podawanie leków, pielęgnacja, kupno interesujących uczestniczkę gazet), jak i załatwiania spraw urzędowych, zapewnienia opieki lekarza rodzinnego i posługi duchowej przez księdza. W ocenie Sądu Okręgowego obecnie nie zachodzi potrzeba ustanowienia dla A. W. opieki prawnej a u podstaw wniosku leżał jedynie spór majątkowy pomiędzy dziećmi. Nie zostały przy tym wykazane podnoszone przez uczestniczkę okoliczności dotyczące nadużywania alkoholu przez jej brata T. W. (2). Jako podstawę orzeczenia o kosztach postępowania Sad powołał art. 520 § 2 k.p.c.

Apelację od tego postanowienia wniosła wnioskodawczyni zarzucając:

- naruszenie art. 233§1 k.p.c. poprzez zaniechanie wszechstronnej, obiektywnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego polegające na ustaleniu, że opieka nad uczestniczką jest sprawowana w sposób należyty i przyjęcie, że stan zdrowia uczestniczki pozwala na podejmowanie świadomych i rzeczowych decyzji dotyczących leczenia. Zdaniem wnioskodawczyni z uwagi na zaawansowane schorzenia wykluczają by uczestniczka mogła podejmować takie decyzje ,

- naruszenie art. 227 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie dowodów a to wywiadu w Starostwie (...) w C. na okoliczność ustalenia czy T. W. (1) ma prawo jazdy a także dowodu z rachunku bankowego uczestniczki na okoliczność czy posiada ona środki finansowe ze sprzedaży mieszkania ,

- naruszenie prawa materialnego a to art. 13§1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i błędne przyjęcie, że mimo spełnienia przesłanek ubezwłasnowolnienia , to okoliczność sprawowania opieki przez syna jest wystarczająca przesłanką do oddalenia wniosku.

Uczestniczka wniosła o oddalenie apelacji.

Prokurator Prokuratury (...) wniósł o oddalenie apelacji.

Rozpoznając apelację Sąd drugiej instancji uznał za własne ustalenia Sadu Okręgowego i zważył co następuje:

Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 233§1 k.p.c. Poczynione ustalenia są prawidłowe i obejmują elementy o jakich mowa w art. 554¹ § 1 k.p.c. Stanowisko Sądu Okręgowego wręcz odbiega od automatyzmu i wskazuje właśnie na uwzględnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Opinie biegłych jakkolwiek wskazują na rozwój zespołu otępiennego i na ograniczenia wynikające z choroby P., niemniej wskazują także, że uczestniczka jest zorientowana co do swojej sytuacji na tyle by określić swoją sytuację i oczekiwania. Opinia psychiatryczna i psychologiczna wskazują, że samodzielnie uczestniczka nie jest w stanie funkcjonować, jednakże opinie te nie wskazują by w chwili obecnej istniała konieczność ubezwłasnowolnienia uczestniczki. Uczestniczka ma zapewnioną opiekę co potwierdza także wywiad kuratora a także zeznania świadka W. R. , G. T. i M. S. (2). Jej sytuacja jest stabilna a istotne działania prawne nie są konieczne. A. W. ma zapewnione dobre warunki życiowe, prawidłową opiekę a także wystarczającą pomoc lekarską. Samo przekonanie wnioskodawczyni o większej doniosłości jej zeznań nie jest wystarczające dla zakwestionowania oceny dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji. Uzupełniające postępowanie dowodowe oparte na wyjawieniu majątku dokonanym w trybie art. 554¹§2 k.p.c. wykazało, że pobudką do sprzedaży udziału we współwłasności nieruchomości na rzecz syna leżało dążenie do uniknięcia podatku od sprzedaży związanego z zawarciem przez T. W. (1) wcześniej umowy sprzedaży z dnia 17 marca 2014r. (k-169) i koniecznością zaangażowania środków uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości w remont budynku zajmowanego przez uczestniczkę. Jakkolwiek ostatecznie środki ze sprzedaży stanowią w istocie nakład na nieruchomość przy ul. (...), stanowiącej także współwłasność T. W. (1), to jednak nakłady te stanowiły źródło polepszenia sytuacji mieszkaniowej uczestniczki. Na złożenie wniosku niewątpliwie wpływ ma okoliczność że wnioskodawczyni i jej brat sprawujący faktyczną opiekę są skonfliktowani na tle majątkowym właśnie w związku z dokonaną czynnością. Brak jest jednak podstaw do przyjęcia, by umowa objęta aktem notarialnym sporządzona przed notariuszem , objęta aktem notarialnym z dnia 7 kwietnia 2014r. Rep. A nr (...)została zawarta w warunkach nieważności. W tym kierunku wnioskodawczyni nie składała wniosków dowodowych. Do kwietnia wnioskodawczyni sama sprawowała jak twierdziła we wniosku opiekę nad matką i nie uznawała by jej stan zdrowia uzasadniał ubezwłasnowolnienie. Nie zostały wykazane by uczestniczka lub jej syn marnotrawili środki finansowe wpływające na wspólne konto z tytułu renty uczestniczki, nie zostały także wykazane twierdzenia o zaciąganych przez uczestniczkę umowach pożyczki czy też udzielanych poręczeniach. Uzupełniające zaś postępowanie dowodowe, w tym zapewnienie T. W. (1) o prawdziwości okoliczności wskazanych w wyjawieniu zawartym w piśmie z dnia 30 maja 2016r. k- 162 wskazuje, że wprawdzie środki uzyskane przez uczestniczkę nie zostały zdeponowane na rachunku bankowych jednakże zgodnie z wola A. W. wyrażoną jeszcze przed zawarciem umowy, środki zostały przeznaczone na remont nieruchomości ,w której uczestniczka zabezpiecza swoje potrzeby mieszkaniowe. Wyjaśniony przez T. W. (1) cel działania uczestniczki nie jest pozbawiony racjonalności, nie pozbawia też możliwości przyszłego rozliczenia przez wnioskodawczynię przysporzenia dokonanego na rzecz T. W. (1). Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez Sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c wymaga wykazania, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie wnioskodawczyni o innej- niż przyjął Sąd- wadze poszczególnych dowodów i przekonanie skarżącej o odmiennej ich ocenie a do tego w istocie sprowadzały się zarzuty apelującej. Sąd rozstrzygając sprawę w przedmiocie ubezwłasnowolnienia nie kieruje się celem składającego wniosek, ale wyłącznie interesem osoby chorej. Za utrwalony w judykaturze uchodzi pogląd, że orzeczenie o ubezwłasnowolnieniu powinno być celowe tzn. ma służyć niesieniu pomocy osobie , która ma być ubezwłasnowolniona w załatwianiu jej spraw osobistych lub majątkowych (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniach z dnia 16 sierpnia 1962 I CR 320/62 OSN 1963 nr 9 poz. 206, z dnia 15 stycznia 1964 I CR 32/63 OSN 1965 nr 2 poz. 28, oraz z dnia 8 stycznia 1966 II CR 412/65 OSN 1966 nr 10 poz. 170),. Orzeczenie takie ma chronić ubezwłasnowolnionego a także chronić majątek i interesy pupila. Choroby uczestniczki powoduje wprawdzie niemożność pokierowania przez uczestniczkę swoim postępowaniem jednakże nie wpływa w istotny sposób na sytuację społeczną, prawną i życiową A. W.. Nie zostało wykazane by uczestniczka wymagała podejmowania decyzji w istotnych sprawach majątkowych albowiem nie posiada istotnego majątku wymagającego zarządu, nie zachodzi potrzeba podejmowania czynności urzędowych ani też decyzji dotyczących zmiany sposobu leczenia. Uczestniczka

otrzymuje bieżącą pomoc życiową i medyczną na prawidłowym poziomie. W obecnej sytuacji trudno przyjąć jaki miałoby cel ograniczenie czy też pozbawienie uczestniczki zdolności do czynności prawnych w drodze orzeczenia sądowego . Brak jest więc w chwili obecnej przesłanek by interes uczestniczki uzasadniał zastosowanie art. 16§1 k.c. a tym bardziej art. 13 k.c.

Nie znajdując zatem podstaw do kwestionowania zaskarżonego postanowienia , Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako niezasadną. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520§3 k.p.c. przy zastosowaniu § 2 pkt 1-3 , §7 pkt 6 i § 13 ust.1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461ze zm.) i w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015r. poz. 1800).

SSA Sławomir Jamróg SSA Anna Kowacz-Braun SSA Józef Wąsik